

PROMĚNA STUDENTA UČITELSTVÍ V UČITELE

TRANSFORMING A STUDENT TEACHER INTO A TEACHER

**Milan Podpera¹, Kateřina Kubíková²,
Aneta Boháčová², Pavla Soukupová¹**

¹ Katedra pedagogiky, Fakulta pedagogická, Západočeská univerzita v Plzni, Plzeň

² Katedra psychologie, Fakulta pedagogická, Západočeská univerzita v Plzni, Plzeň

Abstrakt

Příspěvek je zaměřen na analýzu faktorů, které souvisejí s přeměnou studenta učitelství v učitele. Cílem studie bylo zmapovat postoje studentů a učitelů k rozvoji profesních kompetencí, identifikovat rozdíly a na základě získaných dat vytvořit podklady pro možné inovace studijních plánů a zlepšení podpory v oblasti dalšího vzdělávání začínajících učitelů. Dílčím cílem bylo popsat očekávání a obavy z výkonu profese z pohledu studentů a jejich zpětná analýza po prvním roce pedagogické praxe.

Klíčová slova: začínající učitel, profesní kompetence, student učitelství, hodnocení rozvoje kompetencí

Abstract

This paper focuses on the analysis of factors related to the transformation of student teachers into teachers. The aim was to map the attitudes of students and teachers towards the development of professional competences and, based on the data obtained, to create a basis for curriculum innovations and improved support in the field of further education of beginning teachers. We described expectations and concerns about the profession from the students' perspective and analysed them retrospectively.

Keywords: students, beginning teacher, professional competence, evaluation of competence development

1 ÚVOD

Studie je zaměřena na identifikaci faktorů ovlivňující transformaci studenta v učitele. Jejím hlavním cílem bylo zmapovat činitele, které by fakulta mohla zohlednit v pregraduální přípravě budoucích učitelů.

2 TEORIE

Činitele ovlivňující transformaci studenta v učitele ZŠ popsali např. Píšová a Hanušová (2016). Hovoří o počtu žáků ve třídě, kázeňských problémech nebo nedostatečná motivaci či o zvyšující se diverzitě žákovské populace. V zahraničí nacházíme další činitele, např. vysoké pracovní zatížení (Abbott et al., 2009), vyčerpání (Goodwin, 2012) nebo náročnou komunikaci s rodiči (Gaikhorst et al., 2014). Studie dále navazuje na zkušenosti získané realizací výzkumu pregraduální přípravy učitelů a hodnocení jejich profesních kompetencí. (Podpera, 2017).

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Výzkumné šetření bylo designováno jako smíšené. První etapa probíhala na konci studia učitelství. Studenti byli dotazováni na hodnocení svých profesních kompetencí s využitím metody škálování (Podpera, 2017). Metodou ohniskové skupiny byly zjišťovány jejich představy a obavy o vstupu do profese.

Druhá etapa probíhala na počátku profesní dráhy absolventů. Začínající učitelé byli znovu dotazováni na hodnocení svých profesních kompetencí. Metodou rozhovoru byly zjišťovány jejich zkušenosti se vstupem do profese, zmapovány počáteční problémy a jejich potřeby dalšího vzdělávání.

4 VÝSLEDKY

Z analýz vyplynulo, že se v hodnocení profesních kompetencí studenti a začínající učitelé liší. Studenti nadhodnocují úroveň rozvoje svých kompetencí, ale na druhé straně jejich postoje k nim jsou značně nediferenciované. Začínající učitelé hodnotí úroveň svých profesních kompetencí kritičtěji, výraznější rozdíly nacházíme v kompetenci didaktické a manažerské a normativní. Zajímavé výsledky přinesla analýza postojů ke kompetencím, kde sledujeme jejich pevnější ukotvení u začínajících učitelů než u studentů. Studie identifikovala oblasti, ve kterých by fakulty mohli inovovat pregraduální přípravu učitelů.

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Studie identifikovala rozdíly v chápání profesních kompetencí u studentů a začínajících učitelů. Konstatujeme, že studenti mají tendenci nadhodnocovat úroveň rozvoje svých kompetencí v oblasti didaktické, což pravděpodobně brání efektivní transformaci ze studenta na učitele. Začínajícím učitelům výkon práce ztěžovalo vypořádání se s náročností profese spolu s organizováním a přípravou výuky na rozdíl od studentů. Pedagogické fakulty mají možnost upravit vzdělávací plány tak, aby se daným problémům spíše předcházelo např. integrovanými semináři, kde se lektori více zaměří na tato kritická místa.

6 LITERATURA

- Abbott, L., Moran, A., & Clarke, L. (2009). Northern Ireland beginning teachers' experiences of induction: the 'haves' and the 'have nots'. *European Journal of Teacher Education*, 32(2), 95–110.
- Gaikhorst, L., Beishuizen, J. J., Korstjens, I. M., & Volman, M. L. (2014). Induction of beginning teachers in urban environments: An exploration of the support structure and culture for beginning teachers at primary schools needed to improve retention of primary school teachers. *Teaching and Teacher Education*, 42, 23–33.
- Goodwin, L. L. (2012). *Graduating class: Disadvantaged students crossing the bridge of higher education*. State University of New York Press.
- Píšová, M., & Hanušová, S. (2016). Začínající učitelé a drop-out. *Pedagogika*, 66(4).
- Podpera, M. (2017). *Přípravné vzdělávání učitelek mateřských škol a potřeby praxe*. Univerzita Karlova.

SEKCE 3

Studenti učitelství